

LEGE nr. 104 din 27 martie 2003 (*republicată*)

privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului

EMITENT • PARLAMENTUL

Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 213 din 25 martie 2014

Data intrării în vigoare 25-03-2014

Formă consolidată valabilă la data 26-04-2020

Prezenta formă consolidată este valabilă începând cu data de 26-04-2020 până la data de 15-07-2021

Atenție, se afișează forma consolidată a LEGE nr. 104 din 27 martie 2003(Republicata 1) din Monitorul Oficial nr.213 din 25-03-2014

Notă CTCE

Forma consolidată a LEGII nr. 104 din 27 martie 2003 (Rep. 1) din Monitorul Oficial nr. 213 din 25 martie 2014, la data de 26 Aprilie 2020 este realizată prin includerea modificărilor și completărilor aduse de: DECIZIA nr. 53 din 4 februarie 2020.

Conținutul acestui act aparține exclusiv S.C. Centrul Teritorial de Calcul Electronic S.A. Piatra-Neamț și nu este un document cu caracter oficial, fiind destinat informării utilizatorilor.

*) Republicată în temeiul art. 248 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012, dându-se textelor o nouă numerotare.

Legea nr. 104/2003 privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 222 din 3 aprilie 2003 și a mai fost modificată și completată prin:

- Ordonanța Guvernului nr. 79/2004 pentru înființarea Agenției Naționale de Transplant, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 791 din 27 august 2004, aprobată cu modificări prin Legea nr. 588/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.232 din 21 decembrie 2004;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 115/2004 privind salarizarea și alte drepturi ale personalului contractual din unitățile sanitare publice din sectorul sanitar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.138 din 2 decembrie 2004, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 125/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 416 din 17 mai 2005;
- Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 28 aprilie 2006;
- Legea nr. 47/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 104/2003 privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 145 din 19 martie 2013.

Capitolul I Dispoziții generale

Articolul 1

(1) Prin cadavre umane se înțelege persoanele care nu mai prezintă niciun semn de activitate cerebrală, cardiacă sau respiratorie și care sunt declarate decedate din punct de vedere medical, potrivit legii.

(2) Confirmarea medicală a morții cerebrale se face pe baza criteriilor de diagnostic stabilite conform legii.

Articolul 2

Dreptul de manipulare a cadavrelor umane pentru diagnostic sau activități didactice și științifice revine serviciilor de anatomie patologică și de prosectură ale spitalelor și instituțiilor de medicină legală, disciplinelor universitare de anatomie și de anatomie patologică ale instituțiilor de învățământ superior medical uman de stat sau private, acreditate ori autorizate, care organizează serviciile pentru utilizarea cadavrelor.

Articolul 3

Serviciile de anatomie patologică, prosectură și morfopatologie din cadrul spitalelor, precum și disciplinele universitare de anatomie patologică din instituțiile de învățământ superior medical uman asigură, prin mijloace cu caracter științific, stabilirea diagnosticului de certitudine, contribuind la realizarea cercetării științifice în domeniul medical și la îmbunătățirea asistenței medicale.

Articolul 4

(1) Serviciile pentru utilizarea cadavrelor sunt structuri funcționale ale disciplinelor universitare de anatomie din instituțiile de învățământ superior medical uman care au atribuția preluării acestora, în scopul prelevării și conservării țesuturilor și organelor umane pentru activitate didactică și științifică.

(2) Instituțiile de învățământ superior medical uman care organizează servicii pentru utilizarea cadavrelor pot deține și utiliza crematorii, conform prevederilor legale în domeniul protecției mediului și cu respectarea normelor igienico-sanitare stabilite de Ministerul Sănătății.

Articolul 5

Activitatea de anatomie patologică constă în efectuarea de examene macroscopice și microscopice asupra produselor biologice recoltate fie persoanelor în viață, fie la autopsie cadavrelor, și anume: piese operatorii, material bioptic, biopsii de tract digestiv, bronșice, hepatice, pancreatice, renale, puncții medulare, ganglionare, lichide biologice, material aspirat cu ac fin, frotiuri exfoliative, organe, fragmente tisulare și altele asemenea.

Articolul 6

În spitale se organizează un serviciu de anatomie patologică unic, ca secție sau departament, subordonat administrativ direct conducerii spitalului, în care sunt incluse 3 compartimente distincte:

- a) compartimentul de histopatologie;
- b) compartimentul de citologie;
- c) compartimentul de prosectură.

Articolul 7

Activitatea din compartimentele de prosectură și autopsiile anatomopatologice se realizează numai în spitale sau în instituții de medicină legală.

Capitolul II

Serviciile de anatomie patologică și prosectură

Articolul 8

(1) Activitatea de prosectură constă în următoarele:

a) efectuarea de autopsii în scop anatomoclinic și efectuarea examenului histopatologic al fragmentelor recoltate în cursul autopsiei sunt obligatorii și este recomandabil să fie efectuate de către același anatomopatolog, pentru a corela datele de macroscopie cu cele de microscopie și, ulterior, cu datele clinice, în scopul aprecierii gradului de concordanță anatomoclinică;

b) activități de restaurare a aspectului cadavrelor, precum: îmbălsămarea, spălarea, îmbrăcarea și cosmetizarea cadavrelor.

(2) Activitățile prevăzute la [alin. \(1\) lit. b\)](#) reprezintă o măsură medicală obligatorie pentru prevenirea contaminării și trebuie efectuate de personalul specializat al compartimentului de prosectură.

Articolul 9

Structura organizatorică și de personal, precum și atribuțiile serviciilor de anatomie patologică și prosectură din cadrul spitalelor sunt stabilite prin ordin al ministrului sănătății.

Articolul 10

(1) Autopsia anatomopatologică se efectuează obligatoriu în toate decesele survenite în spital care nu sunt cazuri medico-legale și unde este necesară confirmarea, precizarea sau completarea diagnosticului clinic, inclusiv decesul copiilor sub un an, indiferent de locul decesului, precum și decesele materne care nu sunt cazuri medico-legale.

(2) Nu se consideră deces sub 24 de ore decesul survenit în cursul transferului între secții sau spitale, dacă nu există dubii asupra tratamentului aplicat sau a diagnosticului de deces, și nici decesul survenit în cursul internării pentru o cură periodică a unei afecțiuni cronice terminale, dacă nu există dubii asupra tratamentului aplicat sau a diagnosticului de deces.

(3) Pentru pacienții cu afecțiuni cronice cunoscute, bine investigate, în condițiile în care aparținătorii nu au nicio rezervă asupra bolii și tratamentului aplicat și își asumă în scris responsabilitatea pentru aceasta, se poate dispune neefectuarea autopsiei, sub semnătură, de către directorul spitalului, cu avizul șefului de secție unde a fost internat decedatul, al medicului curant și al șefului serviciului de anatomie patologică.

Articolul 11

În toate cazurile în care există suspiciunea unor implicații medico-legale prevăzute de lege, șeful serviciului de anatomie patologică din cadrul spitalului anunță în scris, în termen de 24 de ore, organele de urmărire penală competente, pentru îndrumarea cazului către instituția de medicină legală, potrivit competenței teritoriale prevăzute în [Ordonanța Guvernului nr. 1/2000](#) privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală, republicată, cu modificările ulterioare. Aceeași procedură se realizează și pentru decedații neidentificați și pentru cetățenii străini decedați în spital.

Capitolul III

Disciplinele universitare de anatomie și organizarea serviciilor pentru utilizarea cadavrelor

Articolul 12

Disciplina universitară de anatomie este o unitate funcțională în cadrul instituției de învățământ superior medical uman și care include serviciul pentru utilizarea cadavrelor, a cărui structură organizatorică și de personal este stabilită de conducerea instituției.

Articolul 13

Serviciile pentru utilizarea cadavrelor din cadrul disciplinelor universitare de anatomie au următoarele atribuții:

- a) preiau cadavrele pe bază de protocol încheiat între instituțiile de învățământ superior medical și serviciile de anatomie patologică și prosectură ale spitalelor;
- b) prepară și conservă cadavrele pentru disecție, punând la dispoziția învățământului anatomic și chirurgical materialul didactic;
- c) efectuează preparate anatomiche;
- d) prepară schelete;
- e) conservă țesuturi și organe.

Articolul 14

Serviciile pentru utilizarea cadavrelor din cadrul disciplinelor universitare de anatomie desfășoară în principal activități de învățământ și de cercetare științifică medicală.

Articolul 15

Serviciile pentru utilizarea cadavrelor din cadrul disciplinelor universitare de anatomie colaborează în activitatea lor cu compartimentele de microscopie ale catedrelor de histologie, de anatomie patologică și de biologie celulară ale instituțiilor de învățământ superior medical uman.

Articolul 16

- (1) Disciplinele universitare de anatomie, anatomie patologică, histologie și biologie celulară împreună cu serviciile de prosectură constituie un departament funcțional în cadrul instituției de învățământ superior medical uman.
- (2) Serviciile de prosectură din spitalele universitare sunt folosite ca baze clinice pentru disciplinele universitare de anatomie și anatomie patologică.

Articolul 17

- (1) Serviciile pentru utilizarea cadavrelor ale disciplinelor universitare de anatomie, părți componente ale departamentelor funcționale în cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman, sunt obligate să întocmească o listă de arondare a spitalelor, precum și a altor unități sanitare cu paturi prevăzute la [art. 172 alin. \(2\) din Legea nr. 95/2006](#) privind reforma în domeniul sănătății, cu modificările și completările ulterioare, care dispun de servicii de anatomie patologică și de prosectură.
- (2) În baza acestei liste, spitalele și unitățile sanitare cu paturi sunt obligate să încheie protocolul prevăzut la [art. 13 lit. a](#).
- (3) Protocolul se elaborează de către departamentele funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman.

Articolul 18

- (1) Serviciile de anatomie patologică și de prosectură din cadrul spitalelor, precum și ale altor unități sanitare cu paturi care dețin cadavre nerevendicate sau fără aparținători au obligația să informeze de îndată, în scris, disciplinele universitare de anatomie la care sunt arondate.
- (2) Disciplinele universitare de anatomie, prin intermediul departamentelor funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman, trebuie să își manifeste de îndată disponibilitatea de a prelua cadavrul.
- (3) Cadavrul se preia de către reprezentanții departamentelor funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman în termen de 3 zile de la primirea informării.

Articolul 19

Serviciile pentru utilizarea cadavrelor ale disciplinelor universitare de anatomie sunt obligate să conserve cadavrele timp de 30 de zile de la deces înainte de introducerea acestora în sălile de disecție.

Articolul 20

- (1) Primăriile acordă ajutor de înmormântare departamentelor funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman, în baza actelor de deces, precum și a protocolului încheiat cu serviciile de anatomie patologică și prosectură ale spitalelor și ale altor unități sanitare cu paturi.

(2) Departamentele funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman asigură serviciul religios și, după caz, incinerarea sau înmormântarea cadavrelor, după ce acestea au fost utilizate în scop didactic ori științific.

(3) Departamentelor funcționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior medical uman nu li se acordă ajutor de înmormântare dacă, în intervalul de timp prevăzut la [art. 19](#), cadavrul este revendicat de către rude.

Capitolul IV

Finanțarea și salarizarea personalului

Articolul 21

(1) Finanțarea serviciilor de anatomie patologică și prosecturi din cadrul spitalului se face din bugetul Fondului de asigurări sociale de sănătate, prin bugetul spitalului, conform legii.

(2) Finanțarea serviciilor pentru utilizarea cadavrelor din cadrul disciplinelor universitare de anatomie se face din bugetul de stat alocat instituției de învățământ superior medical uman și din venituri proprii ale instituției.

Articolul 22

Personalul care își desfășoară activitatea în serviciile de anatomie patologică și prosecturi ale spitalelor, precum și personalul disciplinelor universitare de anatomie, de histologie, de anatomie patologică și al catedrei de biologie celulară se încadrează în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite de muncă.

Notă

Prin [DECIZIA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 53 din 4 februarie 2020](#), publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 199 din 12 martie 2020, s-a admis excepția de neconstituționalitate, constatându-se că soluția legislativă cuprinsă în [art. 22 din Legea nr. 104/2003](#) privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului, care exclude personalul care desfășoară activitatea de anatomie patologică și prosectură în instituțiile de medicină legală de la încadrarea în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite de muncă, este neconstituțională.

Conform [art. 147 alin. \(1\) din CONSTITUȚIA ROMÂNIEI](#), republicată în MONITORUL OFICIAL nr. 767 din 31 octombrie 2003, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Prin urmare, în intervalul 12 martie 2020 - 25 aprilie 2020, soluția legislativă cuprinsă în [art. 22 din Legea nr. 104/2003](#) privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului, care exclude personalul care desfășoară activitatea de anatomie patologică și prosectură în instituțiile de medicină legală de la încadrarea în categoria locurilor de muncă în condiții deosebite de muncă, a fost suspendată de drept, încetându-și efectele juridice începând cu data de 26 aprilie 2020, întrucât legiuitorul nu a intervenit pentru modificarea prevederilor atacate.

Capitolul V

Folosirea cadavrelor în scop didactic și științific și prelevarea de țesuturi și organe de la cadavre

Articolul 23

Disciplinele universitare de anatomie, de anatomie patologică și serviciile de prosecturi și anatomie patologică pot prelua cadavre în scop didactic și științific în următoarele situații:

- a) în situația în care există o înțelegere expresă prealabilă, acordată în scris, a pacientului sau a familiei;
- b) persoanele în viață își pot pune la dispoziția instituției de învățământ superior medical uman corpul, după deces, în baza unor norme comune elaborate de serviciile de prosectură ale spitalelor și conducerea instituțiilor de învățământ superior medical uman;
- c) cadavrele nerevendicate sau fără aparținători sunt preluate de către serviciile pentru utilizarea cadavrelor ale disciplinelor universitare de anatomie, potrivit prevederilor [art. 17](#) și [18](#).

Articolul 24

Prelevarea de țesuturi și organe de la cadavre se face astfel încât să nu prejudicieze rezultatele autopsiei sau ale autopsiei medico-legale.

Articolul 25

(1) Manipularea cadavrelor cu încălcarea prevederilor prezentei legi constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 500 lei la 3.000 lei.

(2) Constatarea și sancționarea contravenției prevăzute la [alin. \(1\)](#) se fac de către organele de poliție.

(3) Contravenției prevăzute la [alin. \(1\)](#) îi sunt aplicabile dispozițiile [Ordonanței Guvernului nr. 2/2001](#) privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin [Legea nr. 180/2002](#), cu modificările și completările ulterioare.

Capitolul VI

Dispoziții tranzitorii și finale

Articolul 26

În termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Ministerul Sănătății, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice și instituțiile de învățământ superior medical uman vor supune aprobării Guvernului normele metodologice de aplicare a prezentei legi.*)

Notă *) A se vedea [Hotărârea Guvernului nr. 451/2004](#) pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a [Legii nr. 104/2003](#) privind manipularea cadavrelor umane și prelevarea organelor și țesuturilor de la cadavre în vederea transplantului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 340 din 19 aprilie 2004, cu modificările și completările ulterioare.

Articolul 27

Orice alte dispoziții contrare prezentei legi se abrogă.
